

Nunatsinni Ilisimatusamermik Siunnersuisoqatigiit · Grønlands Forskningsråd

Årsrapport 2022

Indhold

- 3 Formandens beretning
- 6 Om Grønlands Forskningsråd
- 8 Organisation
- 9 Finansiering
- 10 Rådets virkemidler i 2022
- 11 Opgørelse af rådets virkemidler i 2022
- 15 Internationalt samarbejde
- 17 Årsregnskab
- 18 Opgørelse af rådets virkemidler 2017-2022
- 20 Aktivitetsliste
- 22 The Koni Steffen Grant
 - Grønlandsk-islandsk forskningssamarbejde
 - Grønlands nye forskningsskib *Tarajoq*
 - Cases og interviews

Formandens beretning

I 2022 blev 18 forskningsidéer til virkelighed med en bevilling fra Grønlands Forskningsråd. Rådet uddelte i alt 12,8 millioner kroner til nogle af de bedste projekter i grønlandsk forskning inden for alle videnskabelige hovedområder.

I løbet af 2022 mistede Covid-19 grebet om verden, og det blev igen muligt at mødes. Rådet styrkede sit internationale arbejde, og nye samarbejdsaftaler blev indgået.

Mange aktiviteter udenlands og herhjemme vidner om en lille organisation i rivende udvikling. Fra mig skal der lyde en stor tak til rådets medlemmer, sekretariat og samarbejdspartnere for deres ekspertise og støtte i vores udvikling som organisation.

Grønlands første nationale forskningsstrategi

2022 markerede en vigtig milepæl for grønlandsk forskning med vedtagelsen af Naalakkersuisuts forskningsstrategi for 2022-30 med titlen *Forskning – Vejen til Fremdrift*. Strategien er den første

af sin slags og er udarbejdet i samarbejde mellem Naalakkersuisut, Grønlands Forskningsråd og de grønlandske forskningsinstitutioner.

Det er en af rådets opgaver at rådgive Naalakkersuisut i sager vedrørende den forskningspolitiske udvikling, og vi er stolte over vedtagelsen af en strategi, hvori rådets anbefalinger så tydeligt skinner igennem. Strategien sætter en klar og fælles retning for udvikling af forskningsområdet de kommende år. Igennem udarbejdelsen af forskningsstrategien har vi i vores rådgivning været optaget af, at de overordnede, institutionelle, økonomiske og etiske rammer for grønlandsk forskning styrkes.

Naalakkersuisut har med forskningsstrategien fastlagt de politiske visioner og målsætninger på forskningsområdet, og det er disse målsætninger, rådet skal være med til at realisere. Udvikling af forskningsområdet vil naturligvis kræve, at Naalakkersuisut prioriterer området politisk og økono-

Foto: Fernando Ugarte

misk. Der er brug for langsigtet investering i forskning og forskeruddannelse, og at vi sætter fokus på det internationale samarbejde.

Implementering af strategien vil have rådets fokus de kommende år – strategien er først en succes, når den omsættes til praksis. Det kræver, at vi løfter i flok, og det forudsætter værktøjer og ledelse, der kan sikre, at alle relevante enheders fokus, prioriteringer og indsatser koordineres og tager afsæt i den overordnede strategi.

Udvikling af etiske retningslinjer for forskning

Den stigende internationale forskningstilstedeværelse i Grønland stiller nye krav til, hvordan vi sikrer en etisk og samfundsansvarlig forskningskultur i landet.

I Grønlands Forskningsråd ser vi nogle af de bedste eksempler på samarbejde mellem forskere, borgere, erhvervsliv og forvaltninger, som har identificeret et behov i samfundet, de ønsker at finde en fælles løsning på. Samtidig, ser vi alt for tit andre eksempler på, at borgere og lokale institutioner ikke bliver inddraget og hørt i vigtige forskningsprocesser.

Det grønlandske forskningsmiljø er lille og kan nemt overrumples af udefrakommende interesser. Historisk set har der været frit slag for forskere fra udlandet til at komme til Grønland og forske i de ting, de fandt interessante. I dag skal Grønland selv fastlægge rammerne for, hvordan forskningen i landet udføres.

Der er behov for, at man lokalt og nationalt fastsætter krav til forskningsaktiviteten i Grønland med fokus på, at forskningen skal forankres lokalt og være til gavn for samfundet. Vi skal blive bedre til at definere egne forskningsprioriteter og stille krav til udefrakommende forskere.

For alle samfund er det vigtigt at finde en balance mellem satsning på forskningens muligheder for at udvikle ny viden og teknologi og samfundets behov for at beskytte sig mod utilsigtede skadelige påvirkninger.

Forskningsetik handler om, hvad der med udgangspunkt i et samfunds normer, værdier og kultur anses som passende og upassende forskningspraksis. Etiske aspekter i forskning omfatter ligestilling, gennemsigtighed, ærlighed, redelighed, hensyn til de berørte parter, frivillig deltagelse, informeret samtykke, fortrolighed og anonymitet.

I dag findes der etiske retningslinjer for den biomedicinske og sundhedsvidenskabelige forskning i Grønland, men der findes ikke fælles og forpligtende etiske retningslinjer for den naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske forskning.

Etiske retningslinjer for forskning er fundamentale for en ansvarlig og bæredygtig forskningsudvikling og er vigtige redskaber for forskningsdiplomati og samarbejde mellem internationale og grønlandske forskere, borgere, forvaltninger og erhvervsliv. For at imødekomme behovet for forskningsetiske retningslinjer igangsatte Grønlands Forskningsråd i 2020 projektet *Ileqqussaasut*, som på et forskningsbaseret grundlag skal samle input og komme med anbefalinger til de etiske retningslinjer for forskning i Grønland.

Projektet skal sikre bred inddragelse og repræsentation af borgere, videninstitutioner, erhvervsliv, myndigheder og andre interessenter, så der kultiveres et stærkt ejerskab til retningslinjerne. Udviklingen af de etiske retningslinjer skal være med til at kultivere en forskningskultur, som accepteres og støttes af det grønlandske samfund og det internationale arktiske forskningsmiljø.

I 2022 afholdt vi workshops og interessentmøder med forskningsinstitutionerne, interesseorganisationer og Selvstyrets departementer med henblik på at udbrede den forskningsetiske diskussion og engagere relevante aktører i arbejdet. Næste skridt er at sikre finansiering til borgermøder og workshops rundt omkring i landet.

Rådet ser frem til at fortsætte arbejdet med udvikling af retningslinjerne og implementering på nationalt niveau i tæt samarbejde med Naalakkersuisut.

Foto: Lars Demant-Poort

Det gode samarbejde

Over de sidste 30 år har Grønland opbygget et lokalt forskningsmiljø, som i dag bedriver forskning i verdensklasse. Men der er få forskere inden for hvert felt, og meget afhænger af den enkelte forsker. Udviklingen af forskningsområder forudsætter, at der fortsat opbygges en kritisk masse af forskningsfaglig kompetence i landet, og at vi styrker det internationale samarbejde, som er med til at understøtte grønlandske forskningsprioriteter.

I 2022 påbegyndte rådet en kortlægning af grønlandske forskningsprioriteter og -potentialer. I forlængelse af Ilequssaaasut-arbejdet blev der afholdt workshops og dialogmøder med henblik på at kortlægge forskningsprioriteter og faktorer, der kendetegner det gode forskningssamarbejde. Der til udarbejdede rådet et spørgeskema, som blev rundsendt til forskningsinstitutionerne. Kortlægningen skal indgå i rådets rådgivning til Naalakkersuisut og være med til at sætte retning for samarbejdet med udenlandske forskningsinstitutioner.

Ansvarlig forskning handler i lige høj grad om hvad, der forskes i, som måden, der forskes på. I et ægte samarbejde definerer vi forskningen sammen.

Grønlands Forskningsråd arbejder målrettet for at videreudvikle internationaliseringen af grønlandsk forskning gennem internationalt samarbejde. I 2022 styrkede vi samarbejdet med bl.a. islandske, schweiziske og amerikanske partnere. Det er vigtigt for udviklingen både lokalt og globalt, at Grønland fortsat medvirker som en stærk samarbejdspartner. Mere end nogensinde før er der behov for en fælles forskningsindsats, der kan adressere spørgsmål relateret til globale processer, klimaforandringer og grøn omstilling, og som bidrager til en bæredygtig samfundsudvikling.

Josephine Nymand
Formand, Grønlands Forskningsråd

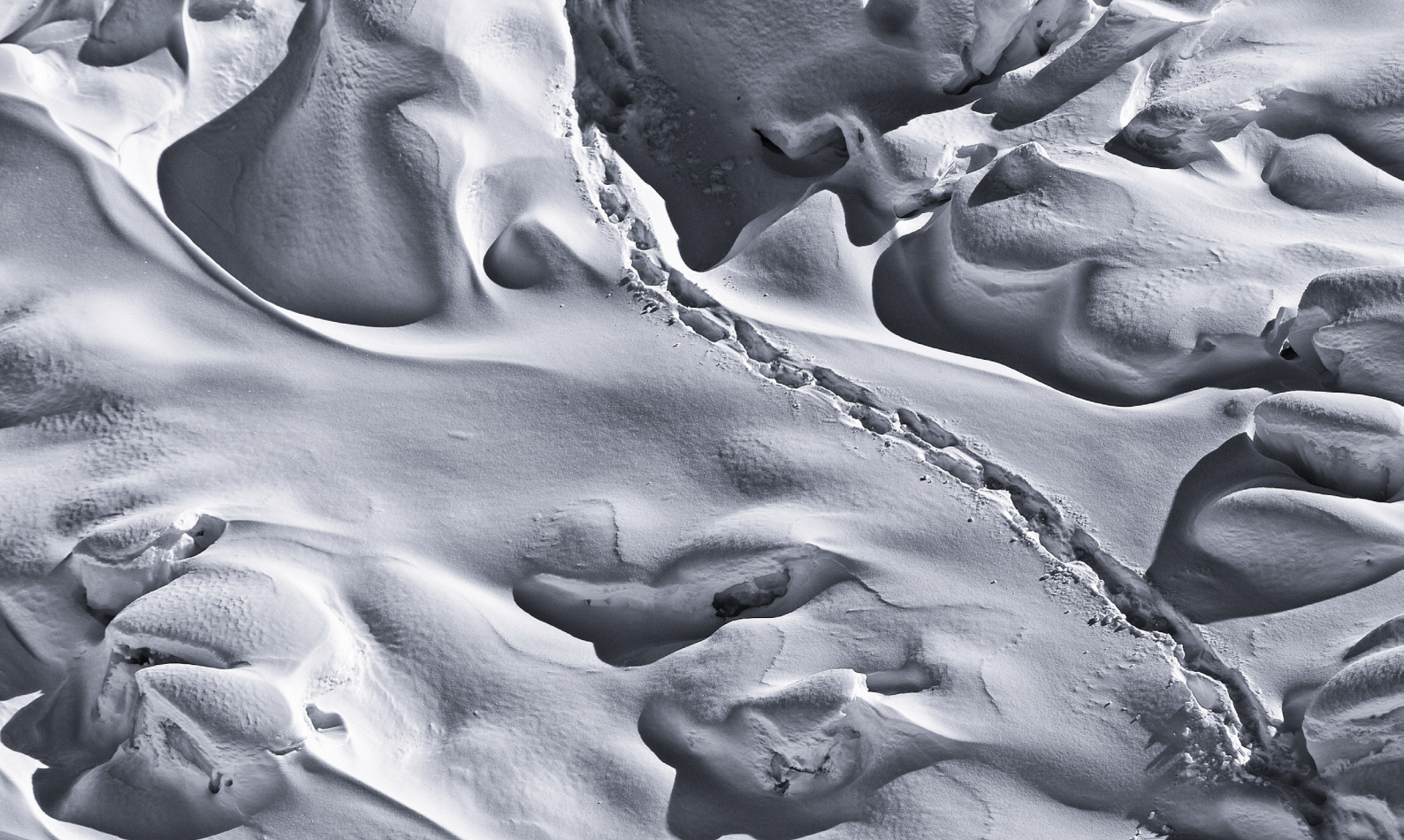

Foto: Fernando Ugarte

Om Grønlands Forskningsråd

Grønlands Forskningsråd er et nationalt, uafhængigt forvaltningsorgan, som har til formål at fremme og styrke udviklingen af grønlandsk forskning til gavn for samfundet.

Rådet er forskningspolitisk rådgiver for Naalakkersuisut og departementerne og fordeler årligt omtrent 10 millioner kroner til forskning og forskeruddannelse. Rådet skal desuden medvirke til at fremme grønlandsk deltagelse i internationalt forskningssamarbejde og styrke forskningsformidling.

Rådets mandat fremgår af *Inatsisartutlov nr. 5 af 29. november 2013 om forskningsrådgivning og bevilling af forskningsmidler*.

Opgaver

Rådet skal påtage sig rådgivningsopgaver, som rådet pålægges af Naalakkersuisut. Rådet kan derudover påtage sig enhver opgave inden for forskningsområdet, som rådet finder nødvendig. Rådet er i sin

rådgivning og i sit øvrige virke ikke underlagt instruktionsbeføjelser fra Naalakkersuisut.

Rådet kan til løsning af konkrete opgaver nedsætte ad-hoc-udvalg, arbejdsgrupper eller komitéer med deltagelse af rådets medlemmer eller andre med særlige kompetencer.

Rådgivning

Rådet kan på eget initiativ eller efter anmodning identificere forskningsrelaterede problemstillinger og indsatsområder af strategisk interesse for fremtiden og kommunikere disse til Naalakkersuisut.

Rådets forskningsfaglige rådgivningssager inkluderer høringssvar til relevante strategier, forskningsfaglige spørgsmål til indstillinger og udpegninger til råd, udvalg og arbejdsgrupper samt internationale høringssager og udformning af finansieringsprogrammer. Rådet kan høres om alle forskningspolitiske spørgsmål.

Grønlands Forskningsråd repræsenterer de grønlandske forskningsmiljøer i internationale forskningsnetværk og i politiske processer. Med rådets deltagelse i internationale fora og netværk er det grønlandske forskningsmiljø repræsenteret i internationale forskningspolitiske diskussioner, som kan få stor betydning for de fremtidige arbejdsvilkår i forskningsverdenen.

Ansvarlig forskningsfinansiering

Grønlands Forskningsråd forvalter de nationale forskningsmidler gennem de to støtteprogrammer: *Puljen til forskningsfremme* samt *Ph.d.- og postdocstipendierne*.

Rådet arbejder for at fremme forskning, som udspringer af grønlandske ønsker og forskningsprioriteter. Derfor stiller rådet store krav til projekter om samfundsansvar, etik, kompetenceopbygning og ikke mindst lokalt samarbejde og tilstedeværelse.

Projekter opfordres derfor direkte til at

- indgå i lokalt samarbejde og fokusere på fremtidige brugere af forskningen
- inddrage alle interessenter og relevante lokale institutioner

- bidrage til innovation og bæredygtig samfundsudvikling
- bidrage til viden- og kompetenceopbygning i Grønland
- engagere sig i formel og uformel forskeruddannelse
- informere, engagere og inspirere borgere gennem alsidig forskningsformidling.

Grønlands Forskningsråd følger EU-kommissionens definition og implementering af ansvarlig forskning og innovation, som lægger vægt på ikke blot ansvarlig forskningspraksis, men også den aktive stillingtagen, planlægning og finansiering af forskning.

I 2022 udgav Inuit Circumpolar Council (ICC) rapporten *Circumpolar Inuit Protocols for Equitable and Ethical Engagement*, som fremlægger otte protokoller for forskningssamarbejde med inuit i Arktis. Rapporten beskriver fastholdelsen af koloniale strukturer i forskning og fremhæver inuits suverænitet og selvbestemmelse i forskning. Grønlands Forskningsråd støtter op om protokollerne, som afspejler rådets værdier og politik.

Foto: Emil Stach

Organisation

Grønlands Forskningsråd består af otte medlemmer, der gennem indstilling fra de grønlandske forskningsinstitutioner, forskningscentre, forskningsmiljøer samt iværksætter- og innovationsmiljøer udpeges af Naalakkersuisut for en treårig periode. Medlemmerne af Grønlands Forskningsråd udpeges i deres personlige egenskab og repræsenterer således ikke institutioner eller særinteresser.

Sekretariatet understøtter rådets arbejde med forskningsfinansiering, interessenthåndtering, internationalt samarbejde, kommunikation og administration.

Rådets sammensætning i 2022

Josephine Nymand, ph.d.
Formand, Afdelingschef ved Grønlands Naturinstitut, Afdeling for Miljø og Råstoffer

Thomas Ingeman-Nielsen, ph.d.
Næstformand, Lektor ved Institut for Miljø- og Ressourceteknologi, Danmarks Tekniske Universitet; tilknyttet Arctic DTU Campus Sisimiut

Gert Mulvad, dr. h.c.
Regionslæge ved Dronnings Ingrid Sundhedscenter; æresdoktor, Grønlands Center for Sundhedsforskning, Ilisimatusarfik

Morten Meldgaard, ph.d., dr.phil.
Professor ved Institut for Sundhed & Natur, Ilisimatusarfik, og Globe Institute, Københavns Universitet

Christian Koch Madsen, ph.d.
Souschef ved Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

Aviaja Lyberth Hauptmann, ph.d.
Adjunkt ved Institut for Sundhed & Natur, Ilisimatusarfik

Christian Wennecke, cand.scient.adm.
Erhvervs-kundechef i Grønlandsbanken

Eva Mätzler, m.sc
Specialkonsulent i Departementet for Råstoffer og Justitsområdet, Grønlands Selvstyre

Sekretariatet

Maliina Jensen
Sekretær

Finansiering

I 2022 blev der afsat 962.000 kr. på Grønlands finanslov til Grønlands Forskningsråds drift.

Bevillingen dækker sekretariatsdrift, løn, rådsmedlemmer, overhead, rejseudgifter, kommunikation mm.

Grønlands Forskningsråd

Driftsbevilling

GL finanslovskonto 40.96.02	962.000 kr.
-----------------------------	-------------

Udover driftsbevillingen blev der i 2022 afsat i alt 10.815.000 kr. fra de grønlandske og danske finanslove til rådets virkemidler: *Puljen til forskningsfremme* samt *Ph.d.- og postdocstipendierne*.

Virkemidler

Puljen til forskningsfremme

GL finanslovskonto 40.96.01	1.215.000 kr.
-----------------------------	---------------

Ph.d.- og postdocstipendierne

GL finanslovskonto 40.96.03	3.290.000 kr.
DK finanslovskonto 19.55.05.30	6.310.000 kr.
I alt	9.600.000 kr.

Rådets virkemidler i 2022

Rådet forvalter de nationale forskningsmidler gennem to programmer: *Puljen til forskningsfremme* samt *Ph.d.- og postdocstipendierne*. Midlerne skal bidrage til at fremme grønlandsk forskning af højeste videnskabelige kvalitet, herunder forskeruddannelse, og styrke forskningens samfundsmæssige gennemslagskraft. Midlerne uddeles i åben konkurrence og uden tematisk begrænsning.

Forskere ansøgte i 2022 Grønlands Forskningsråd om støtte for mere end 32 millioner kroner. Rådet uddelte i alt 12,8 millioner kroner fra de to programmer.

Puljen til forskningsfremme

Puljen til forskningsfremme støtter de bedste nye idéer og initiativer i grønlandsk forskning. En bevilling fra puljen går ofte til mindre pilotprojekter, som tester en forskningsidé, der på sigt kan føre til større og mere omfattende forskningsprojekter. I 2022 blev der afsat 1,2 millioner kroner på Grønlands finanslov til puljen.

Forskere ansøgte i 2022 om støtte fra forskningsfremmepuljen for godt 2 millioner kroner med en beløbsgrænse på 100.000 kr. pr. ansøgning. Rådet modtog 22 ansøgninger, hvoraf 12 blev bevilget. Rådet bevilgede i alt 1.141.832 kr.

Det gennemsnitlige ansøgte beløb i 2022 var 95.674 kr., mens det reelle gennemsnitlige budget var 222.467 kr.; dvs. 43 % af det reelle projektbudget blev dækket med en bevilling fra puljen. Det er rådets holdning, at en succesrate på 43 % med en beløbsgrænse på 100.000 kr. er for lavt, særligt taget i betragtning af puljens begrænsede størrelse, som ikke afspejler det reelle finansieringsbehov for grønlandsk forskning.

Rådet vil arbejde for en forøgelse af Puljen til forskningsfremme for i højere grad at kunne imødekomme finansieringsbehovet.

Ph.d.- og postdocstipendierne

Ph.d.- og postdocprogrammet er en af hjørnestenene i Grønlands Forskningsråds arbejde for at støtte og udvikle den næste generation af grønlandske forskere.

I 2022 blev der afsat i alt 9,6 millioner kroner på de grønlandske og danske finanslove til ph.d.- og postdocstipendierne. Overførte midler fra tidligere års bevillinger udgjorde 737.114 kr.

Forskere har i 2022 ansøgt om godt 30,2 millioner kroner fra ph.d.- og postdocprogrammet. Rådet modtog 11 ph.d.-ansøgninger og 4 postdocansøgninger, hvoraf 7 blev vurderet støtteværdige.

Grundet puljens begrænsning ift. antal støtteværdige projekter besluttede rådet at indlede dialog med tilknyttede og relevante organisationer med henblik på at indgå aftaler om bidrag til finansiering af projekterne. Grønlandsbanken, Royal Greenland og Steno Diabetes Center Grønland bidrog tilsammen med godt 1,5 millioner kroner. De ekstra midler muliggjorde finansieringen af 4 ph.d.-ansøgninger og 2 postdoc-ansøgninger, hvilket er det hidtil højeste antal stipendier, rådet har uddelt ved en ansøgningsrunde.

Det samlede budget for alle modtagne stipendieansøgninger var godt 32,2 millioner kroner med et gennemsnitligt ansøgt beløb på omkring 2 millioner kroner, hvilket afspejler den gennemsnitlige bevilling. Rådet bevilgede i alt 11,7 millioner kroner til projekterne.

Opgørelse af rådets virkemidler i 2022

Dyk ned i årets succesrater, antal ansøgninger og bevillinger på de næste to sider. Du kan finde en opgørelse over rådets virkemidler fra 2017-2022 på side 18-19.

Opgørelse af puljen til forskningsfremme

Finanslovsbevilling GL (hovedkonto 40.96.01)	1.215.000 kr.
Overført beløb fra tidligere års bevillinger	589 kr.
Midler til rådighed i alt	1.215.589 kr.
Beløbsgrænse på bevilling	Max. 100.000 kr.
Antal ansøgninger	22
Antal bevillinger	12
Succesrate målt som procentdelen af antal ansøgninger imødekommet	55 %
Ansøgt beløb, i alt	2.099.285 kr.
Reelt budget, i alt	4.318.455 kr.
Bevilget beløb i alt	1.141.832 kr.
Gennemsnitligt ansøgt beløb	95.674 kr.
Gennemsnitligt reelt budget	222.467 kr.
Gennemsnitligt bevilget beløb	95.153 kr.
Succesrate målt som procentdelen af det gennemsnitlige samlede budget, som blev dækket med en bevilling fra rådet	43 %
Antal kvindelige ansøgere	12
Antal kvindelige bevillingsmodtagere	7
Succesrate, kvinder	58 %
Antal mandlige ansøgere	10
Antal mandlige bevillingsmodtagere	5
Succesrate, mænd	50 %

Opgørelse af ph.d.- og postdoc-programmet

Finanslovsbevilling GL (hovedkonto 40.96.03)	3.290.000 kr.
Finanslovsbevilling DK (hovedkonto 19.55.05.30)	6.310.000 kr.
Eksterne midler indhentet	1.574.650 kr.
Overført beløb fra tidligere års bevillinger	737.114 kr.
Midler til rådighed i alt	11.911.764 kr.
Beløbsgrænse på bevilling	Ph.d.: 2.124.000 kr. Postdoc: 2 års løn samt øvrige direkte projektkostninger
Antal ansøgninger	15
Antal bevillinger	6
Succesrate målt som procentdelen af antal ansøgninger imødekommet	40 %
Ansøgt beløb, i alt	30.182.836 kr.
Gennemsnitligt ansøgt beløb	2.012.189 kr.
Gennemsnitligt bevilget beløb	1.836.950 kr.
Bevilget beløb i alt	11.696.352 kr.
Antal kvindelige ph.d.-ansøgere	13
Antal kvindelige ph.d.-bevillingsmodtagere	4
Ph.d.-succesrate, kvinder	31 %
Antal mandlige ph.d.-ansøgere	0
Antal kvindelige postdoc-ansøgere	2
Antal kvindelige postdoc-bevillingsmodtagere	1
Postdoc-succesrate, kvinder	50 %
Antal mandlige postdoc-ansøgere	2
Antal mandlige postdoc-bevillingsmodtagere	1
Postdoc-succesrate, mænd	50 %

Bevilgede projekter fra Puljen til forskningsfremme

Forsker & institution	Projektets titel	Bevilget DKK
Jeppe Lorenzen Grønlands Nationalmuseum & Arkiv	Grønlands industrielle historie og bygningskulturarv (GIHB)	100.000 kr.
Christoph Svenstrup Ilisimatusarfik	Sprog og Uddannelse i Nuuk (SUN)	62.425 kr.
Marco Marcer Arctic DTU – Ilinniarfeqarfik Sisimiut	GeoZack	97.900 kr.
Trine Abelsen Ilisimatusarfik	Forekomst og sværhedsgrad af senfølger efter COVID-19 infektion i Grønland	89.815kr.
Carsten Juul Jensen Ilisimatusarfik	Fastholdelse af flere sygeplejersker i uddannelse og arbejdsliv	100.000 kr.
Najaaraq Demant-Poort Ilisimatusarfik	Development of a Greenland Trust Survey questionnaire and interview protocol for the future PhD project: The influence of a postcolonial heritage of Nordic formal institutions on the level of social trust in Greenland	100.000 kr.
Caroline Bouchard Pinngortitaleriffik	Eqalugaq – Status and trends in polar cod (<i>Boreogadus saida</i>) populations in Greenland	99.200 kr.
Anja Hvidtfeldt Stanek Studenterrådgivningen, Center for National Vejledning, Grønlands Selvstyre	Aliasunneq – unge studerendes perspektiver på online sorggruppe	94.250 kr.
Maria Ackrén Ilisimatusarfik	Foreign and security policy opinion poll in Greenland	100.000 kr.
Anne Lisbeth Schmidt Danmarks Nationalmuseum	Skinddragter Online – Fornyelse og fremtidssikring af kulturhistorisk genstandsbases website	100.000 kr.
Pernille Jensen Arctic DTU – Ilinniarfeqarfik Sisimiut	Writing a proposal to develop WASH solutions for Arctic communities	100.000 kr.
Thomas Ingeman-Nielsen Arctic DTU – Ilinniarfeqarfik Sisimiut	Feasibility study towards the GSIS – Greenland Snow and Ice Service	98.242 kr.
Bevilget i alt:		1.141.832 kr.

Bevilgede ph.d.- og postdocstipendier

Forsker & institution	Projektets titel	Bevilget DKK
Ph.d.-studerende Birthe Eriksen Ilisimatusarfik	Videre i livet: Undersøgelse af voksne, tidligere udsatte for overgreb, og deres møde med uddannelsessystemet	1.910.498 kr.
Ph.d.-studerende Natacha Leininger Severin Københavns Universitet	Biologisk variation af hellefisk i Grønland – optimering af bæredygtighed, kvalitet og den kommercielle handelsværdi (Qaleralik)	2.548.800 kr.
Ph.d.-studerende Ninni Jeremiassen Aarhus Universitet og Pinngortitaleriffik	Langtidsforvittringsprocesser af bly, zink og fluor fra gråbjerg/mineaffald fra Ivittuut-minen i Sydgrønland	2.545.000 kr.
Ph.d.-studerende Sanne Broberg Ilisimatusarfik og Roskilde Universitet	Kulturtilpassede psykoterapeutiske metoder i Grønland	2.016.000 kr.
Postdoc Daniel Estévez-Barcia Pinngortitaleriffik	Study of genetic differences between inshore and offshore populations of Greenland halibut	1.326.754 kr.
Postdoc Ninna Karsbæk Senftleber Steno Diabetes Center Grønland	The effect on metabolism, food intake and preferences of a knockout gene variant involved in carbohydrate metabolism	1.349.300 kr.
Bevilget i alt:		11.696.352 kr.

Internationalt samarbejde

Grønlands Forskningsråd søger at indgå i internationalt samarbejde, som er med til at understøtte grønlandske forskningsprioriteter og videnbehov. I 2022 indgik vi i samarbejder med bl.a. amerikanske, islandske og schweiziske partnere.

Island

I februar underskrev Grønlands Forskningsråd og The Icelandic Centre for Research – Rannís en **hensigtserklæring** om at styrke samarbejdet mellem de grønlandske og islandske forskningsmiljøer. Partnerskabet søger bl.a. at understøtte muligheder for fælles finansiering og facilitering af aktiviteter og projekter, der kan være med til at fremme nyt samarbejde inden for forskning og uddannelse.

I august afholdt vi en fælles workshop omkring temaerne fiskeri, blå økonomi, geopolitik og samfund. Workshopen samlede mere en 60 grønlandske og islandske forskere, virksomheds- og myndighedsrepræsentanter og blev afholdt i samarbejde med Arctic Hub og Icelandic Arctic Coopera-

tion Network i dagene op til Arctic Circle Greenland Forum. Se en detaljeret beskrivelse af grønlandsk-islandsk forskningssamarbejde på side 24.

Schweiz

I 2022 indgik rådet i et tættere samarbejde med den schweiziske forskningsfond Swiss Polar Institute.

Gennem støtteprogrammet *The Koni Steffen Grant*, finansieret af Swiss Polar Institute, var Grønlands Forskningsråd med til at uddele bevillinger for godt 400.000 kroner til to grønlandsk-schweiziske samarbejdsprojekter, som blev udviklet på baggrund af en fælles workshop om naturfarer.

Workshopen samlede 29 grønlandske og schweiziske forskere og eksperter i naturfarer. Deltagerne bestod af yngre forskere såvel som professorer, interessenter og professionelle fra grønlandske organisationer og Selvstyret, som sammen definerede

de forskningsbehov og tiltag, der er nødvendige for at afbøde risici forbundet med naturfarer og -katastrofer i Grønland. Læs mere om samarbejdsprojekterne på side 22-23.

USA

Grønlands Forskningsråd samarbejder med amerikanske forskningsaktører om at styrke det grønlandsk-amerikanske forskningssamarbejde.

Rådet har siden 2017 engageret sig i et bilateralt samarbejdsnetværk med bl.a. National Science Foundation, Den Amerikanske Ambassade i Danmark, Det Amerikanske Konsulat i Nuuk, Dartmouth University og Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke.

I 2022 blev en fælles artikel om grønlandsk-amerikansk forskningsdiplomati udgivet med titlen *Bilateral collaboration between the Greenland (Kalaallit Nunaat) and United States Research Communities – from a vision to everyday practice*. Artiklen kortlægger bl.a. en række anbefalinger til at styrke grønlandsk-amerikansk forskningssamarbejde. **Download artiklen her.**

EU Polar Net II

Grønlands Forskningsråd deltager i EU-projektet EU PolarNet 2, som blev igangsat i efteråret 2020.

EU PolarNet 2 er et europæisk netværk, som har til formål at udvikle og fremme europæiske polarforskningsaktiviteter og give erfaringsbaseret rådgivning om arktiske forskningsprioriteringer.

Danmark udgør et af de 25 partnerlande i projektet, og repræsenteres af en dansk-grønlandsk gruppe af arktiske forskningsinstitutioner. Den dansk-grønlandske gruppe deltager i flere af projektets arbejdsplaner vedrørende udvikling af strategier til kapacitetsopbygning for styrket inddragelse af interessenter i polarforskning og forskningsprioritering i EU. Arbejdsplanerne har til formål at videreudvikle de eksisterende europæiske polarforskningsstrategier og fremme nye storskala-forskningsprojekter finansieret af EU. Mere information på eu-polar.net.eu.

Nordforsk

Rådet har igennem 2022 deltaget i en række workshops om udvikling af nordiske forskningsprogrammer gennem Nordforsk. Udvikling af det nordiske forskningssamarbejde gennem Nordforsk vil have rådets fokus de kommende år.

Årsregnskab

Grønlands Forskningsråds driftsregnskab 2022

Indtægter:

Finanslovsbevilling 2022	962.000 kr.
Andre indtægter	33.929 kr.
I alt	995.929 kr.

Omkostninger:

Løn og vederlag	610.156 kr.
Kommunikation	75.100 kr.
Rejseudgifter	91.731 kr.
Mødeforplejning	3.869 kr.
IT	19.087 kr.
Egne arrangementer	77.501 kr.
Deltagelse ved konferencer	29.485 kr.
Overhead	89.000 kr.
Midler anvendt i alt	995.929 kr.

Budgetforslag

Driftsbevillingen til Grønlands Forskningsråd skal sikre, at rådet har mulighed for at udføre sit arbejde ifølge forskningsloven. Bevillingen dækker driften af rådets sekretariat, udgifter til afholdelse af møder, rejseudgifter for medlemmer boende uden for rådets hjemsted, vederlag til rådsmedlemmer, overhead til Grønlands Naturinstitut samt aflønning af forskningsrådets sekretær. Bevillingen dækker desuden udgifter til en række aktiviteter, herunder afholdelse af egne arrangementer, kommunikation, samt rejseaktivitet ifm. rådets deltagelse i internationale forskningsfora og konferencer.

Sekretariatet udgør kontinuiteten i Grønlands Forskningsråds arbejde og understøtter rådsarbejdet med forskningsfaglig rådgivning, forskningsfinansiering, sagsbehandling, rapporter og statistik, administration, kommunikationsopgaver, interessehåndtering og udvikling af internationalt samarbejde. Det er hensigten, at sekretariatet skal besidde kompetencer, så det selvstændigt kan forfølge de visioner og målsætninger, som rådet formulerer under koordination med Naalakkersuisut og relevante resortdepartementer. Sekretariatet be-

står i dag af én fuldtidsansat medarbejder, rådets sekretær.

Det er rådets klare opfattelse, at de begrænsede midler gør det svært at drive et sekretariat med mange forskelligartede opgaver. Sekretæren skal i dag, med de eksisterende ressourcer, varetage en alt for stor portefølje af administrative, rådgivende og koordinerende arbejdsopgaver samtidig med, at der forventes et vist fagligt niveau og indsigt i det forskningspolitiske arbejde. De begrænsede midler til afholdelse af forskellige rådsaktiviteter præger ligeledes omfanget og kvaliteten af bistanden til rådet.

Desuden er der en risiko for rådets arbejde, når sekretariatsfunktionen hviler på en enkelt person. I forbindelse med dennes fravær eller fratræden, kan rådet have svært ved at gennemføre sine forpligtelser. Rådet påbegyndte i 2022 et budgetforslag til Naalakkersuisut med henblik på at styrke rådets drift. En forøgelse af rådets driftsbevilling ville sikre ansættelsen af øvrige sekretariatsmedarbejdere og give større råderum til rådsaktiviteter.

Opgørelse af rådets virkemidler 2017-2022

De næste to sider viser en opgørelse over ansøgninger, bevillinger og succesrater for Puljen til forskningsfremme og Ph.d.- og postdocstipendierne i perioden 2017-2022.

Opgørelse over Puljen til forskningsfremme

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal ansøgninger						
Forskningsfremme I	22	17	21	8	14	12
Forskningsfremme II	17	12	22	21	18	10
I alt	39	29	43	29	32	22

Antal bevilget

Forskningsfremme I	7	7	8	5	8	7
Forskningsfremme II	9	6	8	10	11	5
I alt	16	7	16	15	16	12
Succesrate i antal	41 %	24 %	37 %	52 %	50 %	55 %

Ansøgt beløb i DKK

Forskningsfremme I	2.080.153	1.325.121	1.549.455	590.324	1.314.573	1.307.097
Forskningsfremme II	1.672.489	1.065.610	2.679.771	1.924.981	1.638.552	792.188
I alt	3.752.642	2.390.731	4.229.226	2.515.305	2.953.125	2.099.285

Beløb bevilget i DKK

Forskningsfremme I	453.145	509.000	512.323	368.444	715.123	649.340
Forskningsfremme II	499.150	498.110	687.000	843.825	570.019	492.492
I alt	952.295	1.007.110	1.199.323	1.212.269	1.285.142	1.141.832
Succesrate i beløb	25 %	42 %	28 %	48 %	44 %	54 %

Foto: Emil Stach

Opgørelse over ph.d.- og postdocstipendierne

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal ansøgninger						
Ph.d.	14	17	17	13	13	11
Postdoc	8	8	6	4	7	4
I alt	22	25	23	17	20	15

Ansøgt beløb i DKK

Ph.d.	30.479.898	36.435.300	41.595.188	24.124.552	28.751.321	24.706.153
Postdoc	13.421.398	12.570.556	8.798.491	5.137.760	13.600.432	5.476.683
I alt	43.901.296	49.005.856	50.393.679	29.262.312	44.354.552	30.182.836

Antal bevilget

Ph.d.	2	2	2	3	3	4
<i>Succesrate ph.d.</i>	14 %	12 %	12 %	23 %	23 %	36 %
Postdoc	1	1	1	2	2	2
<i>Succesrate postdoc</i>	13 %	13 %	17 %	50 %	29 %	50 %
I alt	3	3	3	5	5	6
<i>Succesrate i antal</i>	14 %	12 %	13 %	29 %	25 %	40 %

Beløb bevilget i DKK

Ph.d.	4.032.189	3.494.029	4.139.107	4.685.651	6.401.408	9.020.298
<i>Succesrate ph.d.</i>	13 %	10 %	10 %	19 %	22 %	37 %
Postdoc	1.572.944	2.018.400	1.924.819	2.459.080	2.964.067	2.676.054
<i>Succesrate postdoc</i>	12 %	16 %	22 %	48 %	22 %	49 %
I alt	5.605.133	5.512.429	6.063.926	8.067.880	9.365.475	11.696.352
<i>Succesrate i beløb</i>	13 %	11 %	12 %	28 %	21 %	39 %

Aktivitetsliste

Rådsmøder

- Ordinære rådsmøder
15. marts, 24. marts og 3. november samt ekstraordinært rådsmøde
21. februar, Nuuk og online.

Afholdte arrangementer

- The Koni Steffen Grant & Workshop.
7.-9. marts, Nuuk.
- Greenland-Iceland Research Cooperation Workshop.
25.-26. august, Nuuk.
[Se programmet.](#)
- The future is green: A workshop to map research priorities in Greenland. Session ved Arctic Circle Greenland Forum.
27.-28. august, Nuuk.
- Greenland and Iceland in a Global Arctic: Facilitating New Research Partnerships. Session ved Arctic Circle Greenland Forum.
27.-28. august, Nuuk.
- Workshop: Mapping research priorities for Greenland.
8. november, Nuuk og online.
- EU PolarNet 2 Stakeholder Engagement Working Group workshop.
8.-10. november, Nuuk.
- Greenland and Iceland: Arctic Research Strategies and Cooperation. Arctic Circle [Webcast](#).
9. juni, online.

Pressemeddelelser og artikler

- Nyt grønlandsk-schweizisk forskningssamarbejde om naturfarer. 8. marts. [Medieoptaget i Sermitsiaq.AG: <https://sermitsiaq.ag/node/236580>.](#)
- 7 gode idéer skyder op med støtte fra Grønlands Forskningsråd. 7. april. [Medieoptaget i Sermitsiaq.AG: <https://sermitsiaq.ag/node/236611>.](#)
- Grønlandsk forskning i verdensklasse: Sådan skal vi kortlægge havbunden. 26. april. [Medieoptaget i Sermitsiaq.](#)
- Grønland og Island i nyt forskningssamarbejde. 4. maj. [Medieoptaget i Sermitsiaq.AG:](#)

<https://sermitsiaq.ag/groenland-island-samarbejde-mere-forskning>.

- Grønlands Forskningsråd, Royal Greenland og Grønlandsbankens Erhvervsfond investerer 11,6 mio. kroner i forskeruddannelse. 15. august. [Medieoptaget i Sermitsiaq.AG: <https://sermitsiaq.ag/node/239046>.](#)
- Fem forskere får støttekroner af Grønlands Forskningsråd. 15. december. [Medieoptaget i Sermitsiaq.AG: <https://sermitsiaq.ag/node/241539>.](#)
- Interview til KNR om grønlandsk-islandsk samarbejde. 14. oktober.
- Udgivelse af *Ilisimatusaat 2021-22* med Ilisimatusarfik og Pinngortitaleriffik.

Deltagelse i begivenheder og debatter

- Kangerlussuaq Science Workshop.
25. januar, online.
- Oplæg om grønlandsk forskning og forskningsfinansiering ifm. Lions Club Nuuk møde.
26. april, Nuuk.
- UNLEASH Innovation Lab.
18.-22. august, Nuuk.
- Arctic Circle Greenland Forum.
27.-28. august, Nuuk.
- Arctic Horizon Scan workshop.
7.-9. september, Oxford, England.
- The Green Future of Maritime Operations konference.
5.-6. oktober, Nuuk.
- Formanden deltog i paneldiskussioner ved 'Funding International Arctic Research' og 'EU-PolarNet 2 – Structure of European Polar Research Funding: Dialogue and Cooperation' sessions ved Arctic Circle Assembly.
13.-16. oktober, Reykjavik, Island.
- Isaaffik workshop.
15.-16. november, Nuuk og online.
- Formanden deltog i paneldiskussionen 'The future of Arctic Research – Barriers and opportunities' ved Hindsgavl konferencen.
24.-25. november, Middelfart, Danmark.
- Formanden holdt oplægget 'Scientific collaboration with Greenland – opportunities and best practices' ved Swiss Polar Day 2022.
2. september, online.

Møder

- Medlem af Folketinget, Aaja Chemnitz.
16. september, København.
- U.S. Senate Appropriations Committee.
22. august, Nuuk.
- Nordforsk workshop: Indigenous research.
5. oktober, online.
- UN Ocean Decade Arctic Regional Plan.
2. december, online.
- Nordforsk workshop: Green Transition.
2. december, online.
- GLOBE Institute, Københavns Universitet.
16. december, København.
- Månedlige møder med Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke.
- Månedlige møder med Arctic Hub.

Dialogmøder om forskningsprioriteter og udvikling af etiske retningslinjer for forskning

- Møder om udvikling af etiske retningslinjer,
24.-25. februar, Nuuk.
- Møder om forskningsprioriteter,
9.-10. november, Nuuk og online.
- Ileqqussaasut-workshop om forskningsetik ifm. NUNAMED konferencen.
30. september - 2. oktober, Nuuk.

- Ileqqussaasut-workshop om forskningsetik ifm. Arctic Circle Assembly.
13.-16. oktober, Reykjavik.
- Ileqqussaasut-workshop om forskningsetik ifm. Hindsgavl konferencen.
24.-25. november, Middelfart.

Formidling af rådets opslag

- Webinar om stipendieansøgning.
13. januar, online.
- Webinar om ansøgning til forskningsfremmemidlerne.
3. februar, online.
- Webinar om ansøgning til forskningsfremmemidlerne.
30. august, online.

Dokumenter

- Ileqqussaasut Summary Report – Spring 2022 Stakeholder Meetings.
[Download](#)
- EU Polar Net 2 Stakeholder Engagement Workshop Report.

The Koni Steffen Grant

I 2022 blev to grønlandsk-schweiziske samarbejdsprojekter støttet gennem *The Koni Steffen Grant*. Programmet finansieres af Swiss Polar Institute, som i samarbejde med Grønlands Forskningsråd uddeler bevillinger til at styrke grønlandsk-schweizisk forskningssamarbejde. I 2022 blev der uddelt i alt 50.000 CHF svarende til ca. 400.000 kr. gennem programmet.

Grønlandsk-schweizisk forskningssamarbejde er i særdeleshed blevet til på grund af de ting, vi har til fælles: Fjeldene, sneen og gletsjerne – den store natur, som er en del af vores DNA.

I Grønland mærker vi effekterne af klimaforandringer hurtigere og mere drastisk end de fleste andre steder. Vi har set ekstreme hændelser som jordskredet, der udløste en ødelæggende tsunami i Kar-rat Fjorden; isen, som bliver stadigt mere utilregnelig, og jøkelløb, som tømmer issøer i vilde ferskvandsudbrud. Forskning og teknologi kan være med til at afbøde risici, så vi undgår katastrofer og tab af menneskeliv.

Integreret risikostyring af naturfarer

Den 17. juni 2017 forårsagede et fjeldskred i Kar-rat Fjorden en tsunami, der oversvømmede og ødelagde det nærliggende bosted Nuugaatsiaq. Fire lokale beboere omkom. Tsunamien blev også observeret i andre bosættelser mere end 100 km væk. De grønlandske myndigheder evakuerede 170 be-

boere fra Nuugaatsiaq og nabobostedet Illorsuit på grund af truslen om yderligere fjeldskred i området. Den største af alle ustabile fjeldskrånninger i området kan potentielt ødelægge flere bosteder. På denne baggrund sigter projektet *Suleqatigiippugut – Building capacities for integrated management of natural hazards and risks in Greenland* mod at

- udveksle viden og opbygge kapacitet inden for integreret risikostyring under et besøg af grønlandske forskere og myndigheder i Schweiz
- udvikle fælles forskningsprojekter om naturfarer og -risici og deres håndtering
- definere områder for fælles uddannelse af forskere, beredskabspersonale og myndigheder.

Projektitel: Suleqatigiippugut – Building capacities for integrated management of natural hazards and risks in Greenland

Forskere: Markus Stoffel, Université de Genève; Eva Mätzler, Departement for Råstoffer og Justitsområdet, Grønlands Selvstyre

Projektperiode: 1. oktober 2022 - 28. februar 2024

Bevilget: 25.000 CHF ~ 193.000 DKK

Laviner

I dag findes der ingen permanent lavinevarslingstjeneste i Grønland, selvom der hver vinter meldes om flere lavinerelaterede uheld i hele landet. Der har været lokale bestræbelser på at give grundlæggende lavinevarsling i de senere år, men disse tjenester er ikke bæredygtige, da de er baseret enten på frivillige indsatser eller på meget begrænsede ressourcer til fagfolk.

For at fremme udviklingen af en effektiv og lokalt forankret lavinevarslingstjeneste i Grønland blev der med støtte fra *The Koni Steffen Grant* etableret et samarbejde mellem lavineeksperter i Grønland og Schweiz for at fremme videnudveksling og -overførsel.

I løbet af vintrene 2023 og 2024 vil erfarne lavineeksperter fra Schweiz rejse til Sisimiut og Nuuk for at møde lokale aktører, forstå lokale udfordringer og diskutere effektive afbødningsstrategier. Samtidig vil observatører fra Grønland rejse til Davos i Schweiz for at deltage i træningskurser ved Institut für Schnee- und Lawinenforschung – SLF (det

schweiziske sne- og lavineforskningsinstitut) for at udvikle deres kompetencer i observation, dataindsamling og kommunikation af lavinevarsling.

Dette samarbejde forventes på sigt at give lokale aktører i Grønland tilstrækkelig tyngde til at opnå offentlig finansiering til en permanent varslingstjeneste og vise, at det er muligt at drive tjenesten med lokale kompetencer.

Projekttitle: Greenland – Switzerland Avalanche Collaboration

Forskere: Jürg Schweitzer, WSL Institute for Snow and Avalanche Research SLF; Marco Marcer, Arctic DTU – Ilinniarfeqarfik Sisimiut; Alexandra Messerli, Asiaq – Greenland Survey

Projektperiode: 1. november 2022 - 1. maj 2024

Grønlandsk-islandsk forskningsamarbejde

Grønland og Island har som naboer mange lighedspunkter. Der er meget, vi kan samarbejde om. Begge lande er stolte fiskerinationer, som er forbundet af havet. Handelen mellem Grønland og Island er steget de seneste år, ligesom infrastruktur, turisme og uddannelse er områder med øget samarbejde.

Det ligger også Grønlands Forskningsråd på sinde at udvikle samarbejdet med Island. I august 2022 afholdt vi netværksarrangementet *Greenland-Iceland Research Cooperation Workshop* sammen med det islandske forskningscenter Rannís med fokus på at styrke forskning- og innovationssamarbejdet i forhold til blå økonomi, klima, geopolitik og institutionelt samarbejde. 30 workshopdeltagere rejste fra Island til Nuuk, og omtrent lige så mange deltagere fra Grønland bidrog med præsentationer og drøftede muligheder for samarbejde.

Et af flere resultater fra workshoppen var en fælles ansøgning med titlen *DRONE: Developing a research strategy plan for the observation of natural and human induced changes in the marine environment along the Greenland-Scotland ridge* med henblik på at formulere fælles forskningsindsatser inden for havforskningen omkring Grønland-Skotland Ryggen.

Grønland-Skotland Ryggen

Grønland, Island, Færøerne, Skotland og Norge spiller afgørende roller i at definere en fælles vision og koordinering af fremtidens marine forskning i havene omkring Grønland-Skotland Ryggen. Vi har brug for at forstå havet bedre, for ændringer i havstrømmene har en enorm indflydelse på økosystemerne. De potentielle interesseremater er relateret til bæredygtig ressourceforvaltning, økosystemfunktion, biodiversitet og klimaændringer.

I øjeblikket er koordineringsindsatsen mellem landene fragmenteret, og der er behov for at styrke samarbejde og data/videndeling for at kunne møde fremtidens udfordringer mht. ændringer i økosystemfunktion og fordeling af bestande.

Hovedformålet med *DRONE* er at samle alle væsentlige forskningsaktører og forskningsråd for at skabe et netværk af eksperter, som beskæftiger sig med havforskning i den nordatlantiske-arktiske grænseflade, samt at sikre nationale og internationale forskningsinvesteringer og videnskabelig udvikling.

Foto: Emil Stach

Grønlands nye forskningseskib *Tarajoq*

Den 26. april 2022 lagde Grønlands nye forskningsskib *Tarajoq* til kaj i Nuuks havn. Det 61 meter lange forskningsskib repræsenterer Grønlands hidtil største investering i forskningsinfrastruktur og symboliserer en ny æra for grønlandsk havforskning. Forsynet med udstyr til både trawlfiskeri og med et nyt multibeamekkolod vil *Tarajoq* nemlig kunne udføre langt flere forsknings- og miljøopgaver, end hvad hidtil har været muligt.

- Med *Tarajoqs* multibeam-ekkolod vil vi kunne nå ned til nye områder af havbunden. Hvor vi med *Sanna* har været begrænset til 1.000 meters dybde, vil vi med *Tarajoq* kunne kortlægge havbundens topografi helt ned til 3.000 meters dybde. Samtidig vil vi kunne undersøge havbundens underliggende geologi. Det er første gang, vi kan gøre det alene med grønlandsk forskningskapacitet, og det er helt fantastisk, fortæller forsker Diana Krawczyk fra Grønlands Naturinstitut.

Sammen med kolleger fra Grønlands Naturinstitut, Zoological Society of London, University of Vermont, DTU Aqua, og GEUS skal hun nu i gang med at kortlægge havbundsområder ud for Disko Bugten, som er af særlig interesse.

- Fordelingen af fiskebanke, bunddyr og koralhaver bestemmes af havbundens fysiske landskabsstruktur. Så hvis vi kender den, kan vi udpege områder, som er af særlig interesse, fordi de er produktive f.eks. med hensyn til rejer og hellefisk. Samtidig vil vi kunne udpege særligt sårbare koralområder, som er nødvendige at beskytte mod fysiske forstyrrelser såsom bundtrawl, fortæller Diana Krawczyk.

Kortlægningen af havbunden er det vigtigste led i MSC-certificeringen af rejer og hellefisk

Mens en kortlægning af havbundens fysiske, geologiske terræn kan hjælpe forskerne med at modellere den biologiske fordeling af habitater, er bundprøver og videooptagelser med til at underbygge målingerne med mere detaljerede billeder af, hvilke fisk og havbundsdyr der lever i et område.

Havbundskortene vil bidrage med den viden, der er nødvendig for en aktiv, bæredygtig forvaltning af de marine ressourcer i Grønland, og som på sigt kan være med til at optimere fiskeriet.

- Inden for det kommercielle fiskeri vil man kunne drage nytte af habitatmodellerne, så fiskeriet kan maksimeres, samtidig med at man beskytter unikke områder med sårbart dyreliv og sikrer en langsigtet, bæredygtig anvendelse af marine ressourcer i Grønland, siger forsker Diana Krawczyk.

En aktiv forvaltning af havbunden er i dag det vigtigste punkt i vedligeholdelsen af MSC-certificeringen for rejer og hellefisk.

Læs mere om projektet *New technology for marine biological and geological research in Greenland*.

Projektet ledes af Grønlands Naturinstitut og er støttet af Grønlands Forskningsråd og Dansk Center for Havforskning.

Foto: Lars Demant-Poort

Cases og interviews

Case: Grønlands industrielle historie og bygningskulturarv (GIHB)

Projektet *Grønlands industrielle historie og bygningskulturarv (GIHB)* er støttet af Grønlands Forskningsråd i 2022 under forskningsfremmeprogrammet. Projektet skal afdække Nordafars kulturhistorie og dokumentere tilstanden på stedets historiske industrielle anlæg. Studiet består både af arkivstudier, interviews og indsamling af genstande samt bygningstekniske tilstandsundersøgelser, som skal vurdere den resterende strukturelle holdbarhed.

Projektet er en del af en særudstilling om Nordafar ved Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og indgår som led i nationalmuseets strategiske fokusområde omkring nyere tids kulturarv i Grønland.

– Projektet er særligt vigtigt, fordi kulturarven er ved at forsvinde. Nordafar står som et vigtigt minde om Grønlands industrielle historie og har et enormt fortællepotentiale. Vi håber, at udstillingen om Nordafar vil vække stor interesse lokalt og for turismeaktørerne, fortæller Christian Koch Madsen, souschef ved Grønlands Nationalmuseum & Arkiv.

Case: Aliasunneq – unge studerendes perspektiver på online sorggruppe

Aliasunneq – unge studerendes perspektiver på online sorggruppe er et pilotstudie til udvikling af et online sorgterapeutisk interventionsprogram tilgængeligt for studerende i Grønland. Projektet ledes af Studenterrådgivningen ved Selvstyrets Center for National Vejledning.

Pilotstudiet skal, med udgangspunkt i erfaringer og anbefalinger fra deltagende studerende i et online sorggruppeforløb, udvikle en ny sorgspecifik psykologisk intervention sammen med brugerne: de studerende.

– Der er et stort behov for at udvikle interventioner, der er tilpasset de unges behov for hjælp, på måder, der gør terapien relevant for netop dem, fortæller psykolog og videnskabelig assistent ved Studenterrådgivningen Susanne Vendelbo.

Med det nye initiativ er Studenterrådgivningen med til at adressere et af samfundets absolut største problemstillinger med håndtering af selvmord og sorgbearbejdning.

Forskningsgruppen refererer til rapporten *Qamani*, udgivet af MIO i september i år, som peger på, at unge har brug for at tale om deres sorg og f.eks. bærer på skyld og skam i forbindelse med familie eller venners selvmord. Ifølge rapporten ved de unge ofte ikke, hvor de skal henvende sig med deres sorg, og de synes, at de eksisterende tilbud om f.eks. psykologhjælp er utilstrækkelige og irrelevante. Flere af de unge fortæller, at de på grund af sorgen over deres pårørendes død selv har haft selvmordstanker.

Studenterrådgivningen samarbejder med lektor og forsker Anja Hvidtfeldt Stanek fra Institut for Psykologi ved Syddansk Universitet om at gennemføre pilotstudiet. Det skal understreges, at pilotprojektet er Studenterrådgivningens initiativ og på nuværende tidspunkt ikke en del af Selvstyrets selvmordsforebyggelsesindsats.

Case: Fastholdelse af flere sygeplejersker i uddannelse og arbejdsliv

Projektet *Fastholdelse af flere sygeplejersker i uddannelse og arbejdsliv* er en ny indsats ved Ilisimatusarfiks Institut for Sundhed & Natur for at skabe flere praktikpladser og fremme trivlsen blandt de sygeplejestuderende og nyuddannede sygeplejersker. Målet er at uddanne flere sygeplejersker og sikre en højere gennemførselsrate på instituttet.

– Der er behov for flere sygeplejersker i sundhedsvæsenet, og i øjeblikket uddanner vi ikke nok sygeplejersker. Derfor vil vi gøre en særlig indsats for at fremme fastholdelsen og trivlsen blandt de studerende og nyuddannede sygeplejersker i arbejdsliv, siger forskningsleder Carsten Juul Jensen.

Han vil i samarbejde med professor Lene Seibæk, institutleder Anna Kleist Egede og projektmedarbejdere finde flere praktikpladser og udvikle aktiviteter, der kan fremme fastholdelse og trivsel blandt

de studerende og nyuddannede sygeplejersker. Den nye indsats vil løbende blive målt gennem trivselsundersøgelser, som også vil være relevante for andre sammenlignelige områder.

Carsten Juul Jensen fortæller, at frafaldet blandt de studerende dels bunder i faglige udfordringer og dels i mental mistrivsel og udfordringer med dobbeltkultur og -sprog. Dertil kommer, at optagelsen af studerende begrænses af, at der årligt kun kan tilbydes 14 praktikpladser på grund af manglende kapacitet i sundhedsvæsenet.

– En flaskehals på uddannelsen er, at der grundet den store sygeplejemangel ikke er nok kapacitet i forhold til at kunne stille med kvalificerede vejledere under de studerendes praktikforløb, siger Carsten Juul Jensen.

Der er i dag 300 normerede sygeplejerskestillinger i sundhedsvæsenet, hvoraf ca. 50 % er fastansatte, ca. 25 % er vikarer og korttidsansatte og ca. 25 % står ledige. Dette svarer til 5,2 sygeplejerske pr. 1000 indbyggere, hvilket ligger under Danmark- og EU-gennemsnittet, der er henholdsvis 16,7 og 8,4.

Case: Biologisk variation af hellefisk i Grønland – Optimering af bæredygtighed, kvalitet og den kommercielle handelsværdi (Qaleralik)

Hellefisken (*Reinhardtius hippoglossoides*), på grønlandsk Qaleralik, har særstatus i den grønlandske madkultur og er en kerneart i det kommercielle grønlandske fiskeri. I hellefiskeråvaren optræder imidlertid ”jelly”-fisk; et fænomen som afspejler, at en betydelig andel hellefiskefileter af ukendte årsager bliver helt krystalklare og væskende med en konsistens, der nedklassificerer kvaliteten. Dette gør dem uegnede til produktion af kommercielle hellefiskeprodukter og særligt uegnet til røgning, hvilket dokumenteres af kassationer i produktionen og reklamationer fra aftager-siden.

Formålet med dette ph.d.-projekt er at bidrage med ny, essentiel viden om årsagerne til ”jelly”-kvalitetsforringelser i hellefiskeråvaren samt un-

dersøge teknologiske initiativer til at optimere forarbejdning og økonomisk udnyttelse af hellefiskeråvaren. Derigennem fremmes en mere bæredygtig udnyttelse af hellefiskekvoten i Grønland.

Hellefisk fra Royal Greenlands havgående (uden-skærs) og kystnære (indenskærs) fiskerier vil undergå sensorisk, biologisk og kemisk analyse af fedt, protein, tørstof, vand og vitaminindhold. Resultaterne sammenlignes med faktorer som genetisk ophav, fødeoptag, køn, reproduktionsstatus, størrelse og fangstparametre. Ligeledes vil karakterisering af eventuelle områder og sæsoner med højere forekomster af ”jelly”-fisk identificeres for at optimere både fiskerimønstre samt en bæredygtig og økonomisk udnyttelse af hellefiskeråvaren.

Kontakt til lokale fiskere vil desuden hjælpe til med at afklare ”jelly”-fisktendenser og genkendelsesmønstre. Mulige kemiske og kommercielt tilgængelige teknologiske metoder til frasortering af hellefiskefileter med ”jelly”-fiskforandringer både til søs og til lands vil blive evalueret, hvilket vil generere væsentlig ny viden af stor værdi for både det grønlandske og internationale fiskeri.

Projektet har desuden potentiale til at generere materiale til videre forskning inden for fiskeri, sundhed og klimaforandringer. Videnoverførsel til Grønland sikres gennem et tæt samarbejde mellem Københavns Universitet, Grønlands Universitet, DTU Aqua, Grønlands Naturinstitut og Royal Greenland.

© Grønlands Forskningsråd 2023

P. O. Box 570 · 3900 Nuuk · Grønland · nis@nanoq.gl · tlf +299 36 12 00 · nis.gl

Redaktion: Grønlands Forskningsråd · Foto: Fernando Ugarte, Lars Demant-Poort, Emil Stach

Design: tita.gl, ved Nina Spore Kreutzmann